

SUBJEKTIVNE VARIJACIJE

Jedno je sigurno: ne postoji distanca koja valorizira; nikada neće ni moći postojati vremensko ostojanje između mene i moje generacije, ono koje znači objektivnost.

Cini se, zatim, da i ne postoji generacija.

Da li su to svi mladići i devojke rođeni iste godine koje i ja? Da li su to samo oni sa kojima sam išao u gimnaziju, koji zajedno samnom ne dolaze na (za sticanje diplome manje neophodna) predavanja po olupanim i poluprljanim slušaonicama bez čiviluka na mom fakultetu? Da li su to i one devojke kojima se posle nižeg tečajnog ispita zameo trag, pa smo ih zaboravili jer su se poudale ili posubile po malim negovanim baštama i georginama periferije, i iza tezi veliki robnih kuća. Da li su moja generacija i momci koje ne poznajem — nikada jedan drugome nismo mrmrlali imena pri pretavljanju, i prilazimo istim ulicama istoga grada ne znajući jedan drugome želje, planove i nadimke. Da li su, najzad, moja generacija i svi mladi sveta o kojima eventualno pročitam reportažu u ilustrovanom listu ili je preskočim pošto je isušive upoštavljajuće — gnjavatorska.

Zatim snovi.

Oni se kod moje generacije (verujemo da ipak znamo šta je generacija), najčešće završavaju zvoniavom budilnika u šest, osam ili jedanaest pre podne.

Ne snovi, san, san!

E, pa, sna velikog i zajedničkog izleđa, — nema.

Jer fanfarasom i patetično izlizanom imenom san ne može se nazvati Radetova želja da u roku diplomira i da ponovo vrati Marijinu ljubav — da se oset vođaju za ruke i ljube do besvesti i određeni granica po mračnim kaptama i kluvama, sačekuju posle časova i zajedno idu u bioskop ili duce šetnje po okolini kama u slovenačko-ferijalnom avastu (bez fokerijskog svetla, razume se).

San nisu ni dugi sati koje pred ogledalom tamani lepa studentkinja italijanskog jezika iz Zagreba, što je poslala svoju sliku i dimenzije za svakako prvu nagradu konkursa „Lepotica 1960“; ne bi li uspeła da kao jugoslovenska, evropska ili svetska filmska vedeta br. 1 kod pariskog „Mak-

sima“ gleda kada opet budu izbacivali Marlon Branda jer je došao bez kravate.

Da li su sa n planovi beogradskog maturanata, starog akcijaša, koji je kandidovan za narodnog odbornika da, pošto diplomira prava i savlada jezike, ode u diplomatsku službu?

Pa gde je onda san!

I san moje generacije, kao i svih prethodnih, ostao je u detinjstvu.

Jer ipak: možda su snovi bila intenzivna željenja pred spavanje da sam Vinetu i da preko prijerie jurim u pomoć lepoj Old Saterhendovoj verenici. Možda su snovi bili Bobini pokušaji da ode od mame u svet, i njegov put iz Obrenovca čak do Boke Kotorske — preko Ljubljane i Dubrovnika, bez maminog znanja i dinara. Možda su snovi bili da ću, kada porastem (o, šta ću sve moći kada porastem) biti glavni dimničar, videti mesec s druge strane, skupiti pare da kupim novu pastu za zube i celu je sa uživanjem istisnuti u dugu ružičastu makaronu... Da ću se šetati po mesecu (sad jedva ako opazim mesecinu), da ću pregraditi reke, praviti hidrocentrale, biti glavni arhitekta, inženjer i Mestrovic, da ću poubijati i na ražanj natičati sve Nemce ustaše i četnike...

A, tu smo...

Nema više Nemaca. Mislim, naravno, Nemaca okupatora.

Mi ne možemo kao oni petnaest, dvadeset godina stariji, i kao naši roditelji što su, da zaboravimo sitnu svakodnevnu igricu pretenciozno zvanu borba za život (borba za šesticu iz poznavanja materijala, borba za nove antilop cipele, borba za povišću plate, borba za slobodu — i sa barutom i sa velikim B).

Jer sloboda je tu. I ta velika, i naša lična, mala, tata digao ruke od sina, ne razumeje se, a ako gundja i preti, — biće nemoderan, pa nas sve naše velike slobode zajedno svojom širinom sputavaju. Ne znamo dovoljno kako da ih koristimo.

Zarko je pre dve godine rekao: — Moraću najzad da poželim rat, u ratu je tako lako biti heroj. Danas Zarko piše pesme.

Ovo sa Zarkom neću da komentarišem. Ne zato što držim da potštiće na razgranate višesmerne meditacije, već zato što mi pada na pamet užagrenost nao-

čara jedne kudrave devojke — literate koja je zanesenim glasom govorila: „Naš časopis, sasvim ispočetka, makar bez para, visokog kriterijuma, evropske visine, samo talenti, najzad bombu da napravimo ovde, žive se Mladi, da se vidi da smo živi...“

Možda su to snovi, oni dovoljno rezistentni na zvonjavu budilnika, a neumotani u detinjaste pelene. Pa ni nju, jednu lastu koja da li čini proleće, nije san preterano dugo držao.

Eno je, blistave intelektualke, — samo ljulja svog prolek sina.

Između nje i Jelene (—one koju je do petog gimnazije — sve dok nije napuštala školu, tako često izvodio na tablu nastavnik matematike — pakosni su govorili: da bolje vidi njena duge noći) razlika je skoro samo: jedna trepi nad prvim, druga nad trećim sinom.

Snova, dakle, mnogo nema.

Tako zvučno ne možemo nazvati sitno birgerske, krupno sebične, ličnom zamenicom prvog, ili u najboljem slučaju trećeg lica (uvek jedne) oklopljene željice.

A izgradnja socijalizma? — nervozno se brinu paničari gužvajuci sindikalnu knjižicu. U svojoj veličini isušive rastegljiv i za-svaku-glavu-kapa termin.

Svi mi gradimo socijalizam. I gradeci sebe gradimo njega. Ali ne samo sebe.

Zato mi je žao što u svoju generaciju ne mogu da ubrojim onu ženu koja mi je u vozu tričetvrt sata pričala o svom preduzeću za izradu konfekcije u kojem rade gluvoneme devojke, među čijim se osnivačima pre sedam godina i ona nalazila.

Ni onog od dvojice polupinjani ljudi sa kojima sam dugo čekao tramvaj cvokoćuci pod zimekim padavinama, onog što se strašno ljuto na sagovornika:

— Sta nećeš dobiti celu platu, ko ti to kaže, mi smo najveće preduzeće na Balkanu, pa da ne dobiješ celu platu; nemoj da me nerviraš sa tih devedeset posto, ako je šef kazao. Kaži tom šefu da ništa ne zna, sigurno ćeš ti dobiti celu, ne brini se...

— De, de, dobro, znam ja da si ti osnivao preduzeće, ali...

Sada bismo mogli preći na javu.

(nastavak na sledećoj strani)

DANE ZAJC

devica

Crni đjavoli,
đjavoli sa mačjim očima
muče devicu.

Tvoje grudi ćemo gristi
usijanim kleštama
za sve misli,
za sve strasti,
za sve snove u dugim noćima.

Tvoju devičansku kožu
ćemo pomazivati vatrom.
(Gde je moj andjeo,
gde je moj andjeo, crvena ruža,
da li na nebu
ili na zemlji.)
U tvoja usta,
u tvoja pregrešna usta
nalićemo tekuću vatra,
da te žese kao hiljadu
vražjih poljubaca.

(Gde je moć
što te je donosilo,
na zvezdi večernjači,
ledena zvezda među mojim bokovima.)
Za kosu ćemo te obesiti
na mesečev okrajak.
Svaku misao,
svaku pregrešnu misao
ćemo iscepkrati dugim iglama
iz tvog mozga.
(Gde je moj andjeo,
gde je moj vrag,
da li na zvezdi
ili na hladnom jeziku vetra,
na hladnom jeziku vetra,
na mome trbuhu.)

Izbezumljeni đjavoli,
crni đjavoli muče devicu.

Daleko u polju seje sunce kosmatim rukama
zlatno pšenično zrnelje.
Muk treperi nad poljem.

svetac

Kamen trojih prstiju je otpao.
Tvoj dlan, pružen za blagoslov
kao krilo velike dobre ptice,
leži pred tvojim nogama.
Razbijen. Tudi.

Tvoje noge su rasecali
zubi zemlje.
Kamenje. Sivo kamenje.

Duga je put.
Dugo su žudele oči
iz mračne duplje za svetlošću.
Zardjali, mačevi vremena dubili ih.

Sada zure tvoje oči samo u sebe,
U zagušioji podrum tvojih misli.
Usne ne osećaju pauke
što pređu preko njih sive paučine tišine.
Sive i prašne.

Ti si razjedena tišina
što stojiš u tami.
Misao izdubljena u kamen.
S okrunjenim borama čela
na jastuku mraka.

Daleko su kameni golubovi tvoje glave.
Njihova krila su pesak.

mrtvi borovi

Bili smo zgrčeni u strahu.
Bili smo koreni što grabe zemlju.
I približilo nam se teskobno lice noći

Udarilo nas je čelo gore.
Kamenjem nas je zasulo.
Glasovima nas je bičevalo.

Sa nas je otpala koža.
Naše kosti su isprepletene.
Naši koreni grabe vazduh,
slični trulim kandžama orlova.

Naša tela isprebijana od sunca
povija želja:
Imati zelene igle.
Zelene kosmate vrhove.

U smrti je naš lik strog.
Koćat i sin pripoveda:
Smrt je udarac.
Smrt je vrilog u telu.
Bitka pod stajaćim vodama mraka.

Čuvaj svoje oči.
Zatvori vrata sluha
pred našim mukom.

Sa slovenačkog rukopisa preveo
Dejan POZANOVIC

camille hilaire

plesnjak

